

MEJE MOJEGA JEZIKA SO MEJE MOJEGA SVETA!

Na simpozij, ki je nazadnje dobil malo predolg naslov VARSTVO KMETIJSKIH ZEMLJIŠČ IN NASELITVENE STRUKTURE NA OBMEJNIH OBMOČJIH V ZAMEJSTVU KOT TEMELJ NACIONALNE VARNOSTI IN NARODNE PRIHOHODNOSTI, ki sem ga petinposemdesetletnik že malo težko ponovil ženi, ko me je vprašala, kam grem, me je najprej ustno povabil moj strankarski nekdanji poslanski oporečnik, sicer pa slovensko goriški prijatelj in dolgoletni župan občine Destrnik. Franc Pukšič. Če sem prav razumel, je do ideje prišlo tudi zaradi kolumne *Te bom dal v cajtenge*, ki jo je napisal iz obmejne Svečine prijatelj Marko Radmilovič . Pa sem hitro morda malo nekritično rekel JA.

Nekritično mogoče zato, ker vsekakor nisem iz kmečke družine, čeravno je mama po vojni hodila delat h kmetom v Pesnici ali njeni okolici, kakor pri nas pravimo na tabrh in čeravno sem napisal komedijo Moj ata, socialistični kulak. Pa tudi sam sem pomagal delati na treh hektarjih agrarnega posestva, ki smo ga imeli le tri leta, ali pa sem kosil travo na železničarskih škarpah. Bil sem tudi učitelj na Pohorju in Slovenskih goricah, torej v kmečkih krajih. Svoje zemlje pa imam nekaj kilogramov le v mariborskih cvetličnih loncih.

Ker že dvajset let nisem v državnem zboru in sem bolj aktiven kot komediograf in pisatelj, ne pa predvsem kot politik ali

gospodarstvenik...Pa še tiste minimalne izkušnje, ki sem jih prej omenjal, so iz včerajšnjega sveta.

Zato se zdaj sprašujem, ali imam sploh pravico javno nastopati v zvezi s tematiko, ki je na dnevnem redu. In pred takim avditorijem! (Ko nas preštejem, pa vidim, da širšega kroga na primer županov obmejnih občin in kmetov, državnih poslancev ni v napol prazni dvorani, pomislim, da bomo »referenti govorili drug drugemu in dvema predstavnikoma zemljiškega sklada in republiške geodetske uprave. Seveda se tudi vprašam, ali je v času svet informativno poveza in mu pravimo celo globalna vas Wietgsteinova nekdam tako popularna izjava *MEJE MOJEGA JEZIKA SO MEJE MOJEGA SVETA* danes še primerna, zlasti če se strinjamo s pogosto formulacijo, da v Evropi tako ni meja za ljudi, kapital, trgovino z zemljo ali za skupne projekte in meddržavno gospodarsko poslovanje. Še težje v globalni vasi govorimo o »mejah jezikov«. Sicer se pojavljajo nove meje, na primer carinske ali migracijske, pa, kot vidimo, tudi ozemeljske. Saj bi kak mogočnež na primer kupil celo Grenlandijo za interese svoje države. Kaj je torej z jezikovnimi mejami milijonskih ali dvomilijonskih narodov?

Priznam, da nisem edini, ki ga jezi, ker s slovenskim jezikom ne ravnamo kakor s slovensko duhovno lastnino.

Priznam, da me zbode, ko vidim na tablah v obmejnih krajih vabimo turiste z napisi *Zimmer frei*, ob vaških veselicah visi v

bližnji občini plakat *Kiblfleish fest*, nepristojno je, da je vedno večji odstotek reklam na nacionalni televiziji v angleščini; ni simpatično, ko iz finančnih razlogov univerze ponujajo angleščino za študijski jezik, ali ko naši pevci pojejo raje v angleščini, ali ko otroci namesto lepe slovenske besede dobro pravijo *cool* ali pa namesto, da bi koga poslali v rit, rečejo *fuck you...* itd.itd. Tudi mi ni ljubo, če v porekurju omeji uporavo ceste, napis *private property*. Potem pa še slišim, da v svobodnem evropskem trgovanju nakup zemlje ali pa vsaj dajanje zemljišč v najem občine ali skladi raje ponudi obmejni vinograd tujcem kot našim, o čemer piše na primer Radmilovič.

Morda se prav zaradi svojih let in pomislekov iz včerajšnjega sveta sprašujem, ali nismo tudi neprevidni, ko iščemo tako imenovane tuje strateške partnerje, jim izročamo za uspešno produkcijo in delovna mesta našo obdelovalno zemljo, kot smo to storili v okolici Maribora za avstrijsko Magno... ki pa že odpušča delavce in ne na veliko zaposluje, kakor je obljubljala poleg nje pa slovenski prodajalci. Brezposelni v pa ostanejo skrb slovenske sociale.

(Tudi me žalijo umazana in neetična dejanja ali maščevanje, da mi podobno ravnamo z balkanskimi, zdaj pa azijskimi ljudmi, ki prihajajo k nam s trebuhom za kruhom.)

Najbrž je nesmisleno tožiti, datisoči Slovencev na Štajerskem in Koroškem hodijo delat v Avstrijo, kjer govorijo drug »delovni

jezik«. Vem, da se kroženje evropskih in svetovnih delavcev začinja že daleč vstran v daljni Aziji... Miselnost, da je moja domovina tam, kjer mi gre materialno boljše, je intimno tiho izdajstvo maminega jezika, očetovega vinograda in gozda, potočka, ki žubori skozi vas, farnega cerkvenega zvona. Bil sem en mesec v Avstraliji in spoznal, da je prepričanje, da je domovina tam, kjer boljše živim, po svoje laž; vsi, s katerimi sem govoril, so bili nekako čustveno ranjeni, govorili so, da bi bili radi pokopani v slovenski zemlji, bi radi še enkrat videli svojo hišo v sadovnjaku in poslušali domači zvon.

Lahko, da so to pomisleki iz včerajšnjega sveta. Kot nekdanji učitelj se spomnim Iztokovega stavka iz romana *Pod svobodnim soncem Na prodaj nismo Sloveni nikdar*. Sam sem mu v neki komediji že dodal, *Na prodaj nismo Sloveni nikdar, razen za dober denar*.

Prav dobro se spominjam diskusij v parlamentu, ko smo vstopali v Evropsko unijo in smo nekateri zavijali z očmi, ko je šlo za možnost nakupa tujcev slovenske zemlje, pa so drugi pametnejši govorili, naj jo kar kupijo, saj je iz Slovenije ne bodo mogli odnesti. Ne, odnesti je ne morejo, lahko pa pridejo in rečejo, to je naše.

Zame niso zaskrbljujoče predvsem Radmilovičeve vinorodne gorice nad Svečino, lastnina zemlje, niti vdor tujih besed in frazemov med nas, zapuščanje slovenske zemlje.

Oglasiti sem se hotel, da glasno povem, da to niso predvsem ali samo agrarna, finančna, lastninska vprašanja , to so vprašanja slovenskega duha, jezika, kulture, o kateri sicer govorimo, da je naša zgodovinska identiteta in nekdanje edino orožje in dokaz malega naroda, da JE na svetu. In bi moralo biti še danes.

Danes smo slovenski duh in kulturo spet spremenili v deklo politike, o čemer priča tudi zadnji referendum, ki ni referendum za kulturne vrednote, ampak politično kazanje mišic pred volitvami. In smo to cinično sprejeli. Kultura ni več izraz narodne identitete, ampak političnih strankarskih prepričanj.

Če pomislimo, kako Slovenci izničimo, umažemo, skritiziramo vse režime in politike, preden smo končno nastopili mi vsevedni in vsedobronamerni in kako je bilo pred nami vse narobe in zanič, se lahko vprašam, kaj bodo nekoč ocenjevali nas, kako smo ravnali s svojo narodno identiteto - kulturo in jezikom. Socializmu smo na tej točki že dali oceno za to temno stran meseca. Povojni socializem je prirejal slavnostne proslave ob kulturnem prazniku, na njih praviloma niso govorili ustvarjalci, ampak kulturni politiki tipa Boris Zihlerl, da so razložili, kakšna naj bo socialistična ustvarjalnost podeljevali Prešernove nagrade, šele počasi smo tedanji dijaki izvedeli, da so mnogi tedanji tvorci narodne identitete torej kulture v zaporih od Janeza Jalna, Ludvika Mrzela, Igorja Torkarja, Marjana Rožanca, Vitomila Zupana... do Draga Jančarja. Kako pa bodo »vsevedni« zanamci ocenjevali nas? Čeprav so danes naši zapori

prenapolnjeni, bi v njih res težko našli ravno literarne ustvarjalce, toda davek na knjigo, ki da je proizvod kakor stol, uporaba literarnih nagrad za politične boje, pohlevna poslušnost do ošabnega oblastnika, da moramo dati veliko več za orožje, tudi na račun sociale in sredstev za kulturo, popolna odsotnost debat o kulturi v parlamentu, razen političnih zdrah ob kakem v osnovi antikulturnem referendumu, se ne vprašamo, kaj bodo rekli zanamci o parlamentu samem, za katerega večina misli, da je v vedenju, globini duha, znanju jezika izrazito nekulturen; žaljiva je govorica argumentov okoli dodatkov pri pokojnini tudi zame osebno, čeprav sem dobitnik velike Prešernove nagrade mi na kraj pameti ob poslanski plači nikoli ni padlo, da bi zaprosil zaradi tega kake dodatne evre. Saj je tudi nagrada sama finančna. Vendar slišim zaradi govorice nasprotnikov referendumu, da kdo za mano reče, tudi ta rbi ad odžrl penzionistom nekaj denarja. Kaj moramo tudi kulturo uporabiti za pljuvanje drug drugega?

Vsi še pomnimo in nikoli ne bi smeli pozabiti, da je bila zlasti na Štajerskem in Primorskem, tudi v Prekmurju letu 1941 slovenščina izgnana iz šol, kulturnih ustanov, cerkev, ulic. Maribor je bil pravo nemško mesto s sedežem gestapa, pravi Jančar v zadnjem romanu *In ljubezen tudi*. Edini izhodi iz rajha sta bila Pohorje in delno Kozjak. Toda babice in mame so ravno tam tiho v revnih cimpračah na hribu zvečer učile otroke slovensko moliti *Ijubi angel, varuh moj in peti Sonce zgodaj gori*

gre... Ko so šli spat, so v svojem materinem jeziku rekle *Lahko noč...* One so ohranjale jezik in identiteto! So dobile kako plačilo? Kdo bo slovensko pel in govoril ob meji, če nas tam več ne bo? Če bomo popustili miku evrov, takih babic ob mejah in podeželju, ki bi ohranjale živo slovensko kulturo in identiteto kmalu ne bo več. To je resnična nevarnost za slovensko kmetstvo in kulturo.

Najbrž moram v današnjih časih ponovno opozoriti, da je Fran Levstik v slovitim *Popotovanju od Litije do Čateža* na Martinovo med dolensjkimi kmeti nekajkrat poudaril, da je slovenski jezik najbolj čist, varen in ustvarjalen med slovenskimi kmeti. Napisal pa je še , da je vrednost nekega naroda potrebno meriti le z umetniško in duhovno dimenzijo. Torej ne le z bruto proizvodom.

In čeprav sem v državnem zboru sedel malo bolj levo od sredine v stranki predsednika Drnovška, moram priznati, da klasiki marksizma, ki bi jim naj bili nekako blizu, niso ne v preteklosti, njihovi dediči pa še danes ne vejo, kaj bi pravzaprav s kmeti, z lastnino zemlje, kmetijstvom, rodovitno zemljo, zemljiškimi davki, kmetijsko politiko; vem, da je Edvard Kardelj sporočal, da vprašanje slovenskega kmetstva in slovenskih meja v nekem trenutku niso bila vprašanje socialistične revolucije. Od časov industrijske revolucije v 19. stoletju, sta zemlja in kmetstvo na stranskem tiru. Tudi zdaj v času ponovne restavracije divjega kapitalizma, ki ga zdaj Slovenci znova živimo. V kmetijstvu pač

ne morejo biti na prvem mestu vprašanje dobička, zaslužka, prevar, delnic... Ne zavedamo pa se, da je v kmetijstvu vprašanje preživetja. Našega naroda. Kmetje in proletarci niso isti ljudje, eni delajo v velikanskih kolektivih za stroji, kmet dela sam na bregovih nekdam z voli, danes s traktorji.

Ni čudno, da so tudi v Evropi in pri nas šele v novejšem času pogoste stavke in protesti kmetov. V srednjem veku so bili kmečki upori, ko je bila zemlja gibali dela, lastnine, dobička, izkoriščanja, nekaj takega kot v industriji delavski štrajki.

V primerjavi, z njimi se mi zdijo spolitizirani protesti Rugarjevih upokojencev prav smešni. V naših medijih se tudi govori več o orožju in tarčah kot o kruhu in mleku.

Kot rečeno, na to nas opomnijo tudi občasni protesti kmetov v Evropi, na primer v Franciji, na Nizozemskem in tudi v Sloveniji. Pri nas včasih zadišijo po političnem strankarskem ozadju, morali pa bi protestirati, da bomo preživeli.

Toda moja skrb sta slovenski podedovani patriotizem in slovenski jezik, ki sta imela svoje temelje v kmetstvu.

Če sklenem, naj povem, da moramo biti bolj zaskrbljeni in pozorni, da v deželi, kjer pravimo, da so samo slovenski jezik in melodija naših ljudskih pesmi dokazovali prisotnost majhnega naroda med Alpami in morjem, ne spregledamo in zaigramo nacionalnega interesa in domoljubja s kmetstvom vred. Skozi zgodovino smo vzdržali, ker je živel v nas duh slovenstva. Veliko

v vlogo so imeli pri tem tudi zavedni slovenski duhovniki, zlasti na Štajerskem in Primorskem, razni Slomški in Čedermaci. Sem rekel, da so nekoč ljudje na kmetih tiho slovensko molili in šepetaje slovensko peli... Bo tako tudi jutri? Moramo biti bolj skrbni in tudi nekoliko egoistični, ko gre za slovenskega duha in besede, da bo zmerom tako. Razprodaja slovenskega duhovnega bogastva, jezika, celo sleherne besede, pesmi ni nič manj zaskrbljujoča kot razprodaja zemlje, firm, bank, univerzitetnega jezika in Radmilovičevih vinogradov, kot nas je sugestivno opozoril. Zato ne smemo pozabiti niti Levstikovega verza v Tugomeru, kjer je šibal slovansko naivnost in ki se glasi:

*Trd bodi, neizprosen mož jeklen, kadar
braniti je časti in pravde narodu in jeziku
svojemu.*

Levstik je bil sin dolenske zemlje in zvečine so bili pesniki kmečkega rodu, zato so lahko pisali o slovenski zemlji v živem jeziku od prvega Valentina Vodnika naprej, prek Prešerna, Jenka, Tavčarja, Kersnmka, Gregorčiča, Cankarja, Župančiča, Kocbeka, Kuntnerja...

Slovenč, tvoja zemlja je zdrava.

O, Vrba, srečna draga vas domača.

---

*Gorje, kdor nima doma, kdor ni
nikjer sam svoj gospod*

Krasna si, bistra hči planin

---

*O, domovina, ko te je Bog ustvaril,
te je blagoslovil z obema rokama*

Poljane, polja ,cvet, to bil je vaš poet

Zemlja, iz tebe se dotikam vsega, zemlja

-

--

*Ata in mama. Ostala sva sama. Bog, kaj bo z
nama? Bog, kaj bo z nama?*

P.S. Ali bomo res lahko vse to kdaj pozabili ali prodali?

Tone Partljič